

พิกุล
Bullet wood

ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) : *Mimusops elengi* L.

ชื่อสามัญ (Common name) : Bullet wood, Spanish cherry

ชื่อเรียกอื่น (Other names) : แก้ว (เลย), ชางตง (ลำปาง), พิกุลเขา พิกุลเดือน (นครศรีธรรมราช),
พิกุลป่า (สตูล)

ชื่อวงศ์ (Family name) : SAPOTACEAE

ลักษณะวิสัย : ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูงประมาณ ๑๐-๒๕ เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มทรงกลมทึบ

เปลือกต้นสีน้ำตาลอมเทา แตกเป็นร่องและเป็นสะเก็ดตามแนวยาว มีน้ำยางที่ก้านดอก

ใบ : ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ รูปร่างแผ่นใบรูปไข่ รูปรี หรือรูปขอบขนาน ยาว ๕-๑๐ ซม. ปลายใบแหลม เป็นติ่งสั้นๆ โคนใบสอบมน ขอบใบเรียบและเป็นคลื่นเล็กน้อย แผ่นใบค่อนข้างหนาและเหนียว เรียบเป็นมัน ก้านใบยาว ๔-๖ ซม. หูใบเป็นรูปรีเว้าแคบและหลุดร่วงง่าย

ดอก : ดอกเดี่ยวหรือเป็นกระจุก ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง จำนวน ๒-๖ ดอก ดอกสีขาวนวล มีกลิ่นหอมเย็น ก้านดอกย่อยยาว ๒ ซม. กลีบเลี้ยงรูปหอกปลายแหลมมี ๘ กลีบ เรียงซ้อนกันสองชั้นๆ ละ ๔ กลีบ กลีบเลี้ยงติดทน กลีบดอกรูปหอกปลายแหลม ๒๔ กลีบ วงนอก ๑๖ กลีบปลายกลีบบานออก วงใน ๘ กลีบ ปลายกลีบโค้งเข้าหากัน โคนกลีบดอกเชื่อมติดกันเล็กน้อย ดอกร่วงง่าย เมื่อใกล้โรยเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอมน้ำตาล

ผล : ผลสดแบบผลมีเนื้อ รูปไข่ปลายแหลม ขนาดกว้าง ๑.๕ ซม. ยาว ๒.๕-๓ ซม. ที่ขั้วมีกลีบเลี้ยงติด ผลอ่อนสีเขียวมีขนนุ่มปกคลุม ผลสุกสีเหลืองอมส้ม มีรสหวานเล็กน้อย

เมล็ด : เมล็ดแบนรี เปลือกแข็ง สีน้ำตาลเข้มหรือดำเป็นมัน มี ๑ เมล็ด

การขยายพันธุ์ : ขยายพันธุ์โดยเพาะเมล็ด เจริญได้ดีในดินทุกชนิด ชอบแดดจัด ทนต่อสภาพต่างๆ ได้ดี

การกระจายพันธุ์ : อินเดีย ศรีลังกา ไทย พม่า เวียดนาม อินโดจีน และในหมู่เกาะอันดามัน

ประวัติพันธุ์ไม้ (ในประเทศไทย) : ขึ้นประปรายในป่าดิบทางภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออก นิยมปลูกเป็นไม้ประดับให้ร่มเงา พิกุลเป็นพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัดลพบุรี และเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดลพบุรี ยะลา และกำแพงเพชร

ประโยชน์ และสรรพคุณ : ดอกพิกุลมีกลิ่นหอมเย็น นิยมนำมาใช้บูชาพระ, ปลูกใช้เป็นไม้ประดับให้ร่มเงา เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้าง ทำเครื่องเรือ ทำเครื่องมือทางการเกษตร และมีสรรพคุณเป็นยาพื้นบ้าน ดังนี้

แก่นที่ราก	เป็นยาบำรุงหัวใจ บำรุงโลหิต ขับลม
เปลือก	ยาอมแก้ปวด ล้างปาก แก้เหงือกบวม รำมะนาด
ใบ	ฆ่าพยาธิ
ดอกสด	เข้ายาหอม ทำเครื่องสำอาง แก้ท้องเสีย
ดอกแห้ง	เป็นยาบำรุงหัวใจ ปวดหัว เจ็บคอ ขับเสมหะ
ผลสุก	ทานแก้ปวดศีรษะ และแก้โรคในลำคอและปาก
เมล็ด	ตำแล้วใส่ทวารเด็ก แก้โรคท้องผูก
กระพี้	แก้เกลื้อน

แหล่งอ้างอิง

เต็ม สมิตินันท์. (๒๕๕๗). *ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

ราชันย์ ภูมา. (๒๕๕๙). สารานุกรมพืชในประเทศไทย (ฉบับย่อ) เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สุธรรม อารีกุล. (๒๕๕๒). องค์ความรู้เรื่องพืชป่าที่ใช้ประโยชน์ทางภาคเหนือของประเทศไทย เล่ม ๒. เชียงใหม่ : มูลนิธิโครงการหลวง.

Medthai สืบค้น ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕, จาก <https://medthai.com>

คณะผู้จัดทำ

โครงการพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
สำหรับโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา